

Nr 82.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1918 kl 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot plockning av lingen före viss dag ävensom fem i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 5 april 1918 avlåten till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad proposition, nr 231, har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen antaga följande

»Förslag

till

Lag om förbud mot plockning av lingen före viss dag.

1 §.

Därest förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla till förhindrande av att lingen plockas, innan de uppnått lämplig mognad, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande, på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande landsting, förordna, att plockning av lingen inom hushållningssällskapetets område eller viss del därav icke må äga rum före dag, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande varder bestämd.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 10 saml. 39 häft. (Nr 82—83.)

2 §.

Har förordnande, varom i 1 § sägs, meddelats, skall Kungl. Maj:ts befallningshavande årligen, efter hörande av hushållningssällskapetets förvaltningsutskott, bestämma viss dag, intill vilken det i förordnandet innefattade förbudet skall gälla.

Allteftersom omständigheterna därtill föranleda, bör dagen bestämmas olika för olika delar av det område, som med förordnandet avses.

Bestämmelse, som i denna paragraf avses, skall träda i tillämpning utan hinder av anförda besvär.

3 §.

Plockar någon lingon å förbjuden tid, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor och have tillika förbrutit de plockade lingonen eller gälde, där de ej längre äro i hans besittning, deras värde.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom i denna paragraf sägs, fortsätter densamma, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till särskilt ansvar.

4 §.

För förseelse, som begås av barn under femton år, svare fader, målsman eller husbonde, därest förseelsen skett med hans vetskap och ej visas kan, att han gjort vad på honom ankommit för att förekomma densamma.

5 §.

Förseelse, varom i denna lag sägs, åtalas av allmän åklagare, som jämväl har att verkställa beslag å vara, som anses jämlikt 3 § förbruten.

6 §.

Beslagtagen vara må, utan avvaktan å domstols beslut i målet, försäljas å offentlig tillkännagiven auktion; börande i sådant fall köpeskillingen, intill dess laga kraft vunnet utslag meddelats, nedsättas hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, så ock behållna försäljningssumman för förbruten vara samt värdet av vara, som ej kunnat tillrättaskaffas, tillfalle kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

8 §.

Bestämmelse, som meddelas jämlikt 2 §, skall, tillika med erinran om påföljden för förseelse däremot, genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg på statsverkets bekostnad införas i länskungörelserna och i tidning inom orten samt anslås på lämpliga ställen inom det område, bestämmelsen avser.

Sådan bestämmelse skall jämväl meddelas Kungl. Maj:ts befallningshavande i angränsande län för att, i den mån anledning därtill förekommer, där offentliggöras på sätt nyss är sagt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 augusti 1918.»

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Vid 1917 års riksdag väcktes inom andra kammaren två motioner angående förbud mot plockning av lingon före viss dag. I den ena motionen anfördes i huvudsak följande:

Riksdagen.

Under senare åren hade tillvaratagandet av vilda bär, i främsta rummet lingon, blivit en för stora delar av vårt land mycket viktig näringsgren. Bland våra nationella rikedomar intoge våra vidsträckta skogars och hagmarkers »röda guld» sin väl berättigade plats. Efter att i förra tider dessa värden i stor utsträckning fått ruttna bort, hade på senare tid en allmän och prisvärd iver mer och mer uppstått att tillvarataga och nyttiggöra dessa naturens direkta gåvor. I samma mån som dessa frukter blivit en för såväl konsumtionen inom landet som för export efterfrågad handelsvara och dess handelspris i följd därav stegrats, hade iveren hos den enskilde att hinna tillvarataga största möjliga mängd urartat till att

en stor del av bären plockades omogna. Under hetsjakten efter största möjliga vinning hade ingen eller ringa hänsyn tagits till frågan om varans kvalitet. Huvudsaken hade varit att först komma i tillfälle att avplocka de mest givande bärtrakterna. Att varan trots detta kunnat hålla sig i ungefär samma prisläge som förut hade berott på de exceptionella förhållanden, som under nuvarande kristid rådde på livsmedelsmarknaden. Men helt säkert hade man att vänta, att, sedan normala tider inträtt, de förut så eftersökta svenska lingonen ej längre komme att på världsmarknaden betinga förstklassiga priser.

För att förebygga denna oriktiga skördemetod borde åtgärder från statsmakternas sida skyndsamt vidtagas, innan den svenska marknaden på detta område tagit obotlig skada.

Att bestämma någon generell tid, när dylik bärplockning skulle vara tillåten, tillämplig för hela landet, kunde givetvis ej komma i fråga, då såväl lokala förhållanden som även de olika mognadstiderna under olika år lade hinder i vägen härför.

Lämpligast syntes vara, att vederbörande kommunalnämnder inom sina respektive kommuner ägde att årligen bestämma och kungöra den dag, när bärplockningens påbörjande vore tillåten. Fastställelse å denna kommunalnämndernas åtgärd jämte bestämmande av verkande viten för dess effektivitet skulle hos vederbörande länsstyrelse sökas.

Skulle emellertid denna åtgärd med hänsyn till de allmänna bestämmelserna rörande kommunalnämndernas befogenhet enligt förordningen angående kommunalstyrelse på landet anses icke böra genomföras, torde det åsyftade målet kunna ernås, om Konungens befallningshavande finge sig ålagt att, där kommunalnämnd gjorde ansökan därom och efter det kommunalnämnden avgivit förslag därutinnan, för kommun utsätta dag för lingonplockningens början under det år, som i ansökningen avsåges.

Annan lämpligare väg vore kanske att finna efter den utredning, som ifrågasattes.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föresloges, att riksdagen ville i skrivelse hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, om och i vad mån bestämmelser kunde genomföras i syfte, att inom de särskilda landskommunerna i riket lingonplockning före viss, för varje kommun årligen bestämd dag måtte vara förbjuden.

I den andra motionen anfördes följande:

Lingon vore numera mycket eftersökta, vilket å orter med större befolkning och begränsade skogar medförde en skarp konkurrens om bärmarkerna. Denna konkurrens hade å vissa orter skärpts därhän, att bärplockningen påbörjades redan i början av augusti månad, då bären ännu icke hunnit bliva halvmogna. Visserligen kunde bären vid förvaring i solen bringas att i viss mån eftermogna, men en stor del rensades bort som odugliga och bleve till ingen nytta. Denna tidiga bärplockning vore till stor skada, som livligt beklagades överallt i bygderna och som näppeligen kunde stävjas på annat sätt än genom statsmakternas ingripande.

På många håll hade man hört uttalas som ett önskemål, att det skulle stadgas förbud mot plockning av lingon före en viss tid. En sådan bestämmelse syntes vara till alla bärplockares nytta och borde därför icke möta någon betänklighet. Att den vore av behovet påkallad syntes vara utom all tvekan.

Då bären mognade tidigare i en del av landet än i en annan, syntes det vara lämpligt, att tiden sattes olika i skilda landsdelar. Det ville därför synas vara lämpligast, att förbud mot lingonplockning före viss dag utfärdades av Konungens befälningshavande efter landstingets hörande i de län, där sådant förbud ansåges vara påkallat.

På grund av det anförda hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utfärdande av en förordning, vari stadgades, att Konungens befälningshavande efter landstingets hörande skulle äga att inom länet mot vite förbjuda plockning av lingon före viss dag.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionerna hänvisades, yttrade följande:

Det i förevarande motioner behandlade spørsmålet hade under de senaste åren varit föremål för livlig uppmärksamhet bland befolkningen i landets alla delar. Våra skogsbär och främst bland dem lingonen hade oberoende av kristiden erhållit ett betydande marknadsvärde i följd särskilt av stark efterfrågan på desamma från utlandet. Därjämte hade insikten om nyttan av att tillgodogöra sig skogsbären i de enskilda hushållen inom landet gjort glädjande framsteg under de senare tiderna. I många trakter vore lingonplockningen också numera en rätt avsevärd inkomstkälla för den fattigare befolkningen.

Lingonplockningen medförde emellertid, såsom den för närvarande försigginge, även vissa olägenheter. Konkurrensen om bären antog under stundom former, vilka icke kunde anses förenliga med god ordning och hushållning. I mera tätt befolkade trakter med mindre omfattande skogsarealer uppstode årligen en formlig kappränning för att fortast möjligt tillägna sig »skogens röda guld». Det bleve bokstavligen en rovplockning, som varken toge hänsyn till bärens tillbörliga mognad och omtanke om återväxten eller till möjligen förefintlig företrädesrätt till de växande skogsbären.

I syfte att ernå reglerande åtgärder, särskilt rörande hittills gällande princip, att de växande skogsbären i allmänhet vore fri tillhörighet för vem som ville plocka dem, hade också motioner framförts vid 1899, 1908 och 1913 års riksdagar. Den sistnämnda år väckta motionen föranledde en riksdagsskrivelse med hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning ägare och innehavare av jord skulle kunna beredas skydd mot tillägnande av å deras mark växande vilda bär. De i förevarande utlåtande omhandlade motionerna berörde emellertid alls icke detta spörsmål, och utskottet ville betona, att detsamma icke i någon mån tagit ståndpunkt till ovannämnda fråga.

Vore nämligen åsikterna mycket delade rörande lämpligheten av lagstiftning i nyss berörda hänseende och borde särskild varsamhet iakttagas vid införande av nya bestämmelser på förevarande område, så borde enigheten beträffande i nu förevarande motioner framförda förslag vara så mycket större.

Frågan om lingonens rätta tillgodogörande ägde nämligen nu icke blott en vida större betydelse än förr ur den enskilda hushållningens synpunkt, utan den hade därjämte erhållit och komme med all sannolikhet att ytterligare erhålla en ganska vittgående nationalekonomisk innebörd. Redan av denna anledning syntes de av motionärerna framburna förslagen vara förtjänta av statsmakternas allvarliga och snara beaktande.

Under den nu rådande livliga konkurrensen för att först komma i tillfälle att tillgodogöra sig skörden på de mest givande bärmarkerna plockades bären ofta innan de ens vore halvmogna. Oaktat den eftermognad de plockade lingonen underginge måste i följd av för tidig plockning en stor del av dem bortrensas som odugliga. Och vad värre vore: produkterna av i förtid plockade lingon bleve av mycket undermålig beskaffenhet till stor skada för såväl den inhemska som den utländska marknaden.

Otvivelaktigt skulle såväl de nationalekonomiska som de enskilda intressena från olika parter avsevärt gagnas av ett statsingripande, som ginge ut på förbud mot lingonplockning före viss dag. Detta förbud borde enligt utskottets mening genomföras snarast möjligt.

Sid stadgande av sådant förbud, som här ifrågasattes och vilket borde åtföljas av kraftigt verkande bötesbestämmelser för dess överträdande, kunde givetvis, såsom också motionärerna påpekat, tiden icke bestämmas lika för alla landsdelar och icke heller fastställas en gång för alla för de olika områdena. Bären mognade tidigare i en landsdel än i en annan och mognadstiden infölle väsentligt olika i samma trakt under olika år. Det måste därför läggas i lokala myndigheters hand att år för år bestämma den dag, före vilken lingonplockning skulle vara förbjuden inom angivet område.

Motionärerna syntes beträffande områdenas omfattning hava tänkt sig denna antingen utgörande hela län eller med varje landskommun för sig. Med hänsyn till de skiftande klimatiska förhållandena inom samma län, särskilt inom norrländska län med stor areal, som sträckte sig från kustland till fjälltrakt, och med hänsyn till lokala och andra omständigheter, ej minst i gränstrakter mellan olika län och socknar, ansåge utskottet, att ingendera av de i motionerna angivna områdesbestämningarna borde i förevarande fall finna tillämpning. Vederbörande ortsmyndigheter måste erhålla rätt att för varje län årligen bestämma de områden, för vilka olika tider borde fastställas, vare sig områdena lämpligast bestämdes till hela län, grupper av kommuner eller enskilda kommuner.

Sedan bestämmelser i nu avhandlade hänseende blivit utfärdade, syntes det utskottet lämpligast, att deras tillämpning inom olika landstingsområden bleve beroende på vederbörande landstings beslut. Det kunde nämligen tänkas, att för vissa delar av landet dylika bestämmelser ansåges onödiga, och avgörandet härutinnan borde därför överlämnas åt landstingen. För övrigt hade utskottet den uppfattningen, att det vore mest ändamålsenligt, att Kungl. Maj:ts befallningshavande inom de olika länen, efter det från respektive kommunalnämnder infortrade förslag inkommit, för vissa angivna områden bestämde och kungjorde dag, före vilken lingonplockning skulle vara förbjuden. De närmare detaljerna rörande tiden för sådan kungörelses publicering inom de olika länen samt bestämmelserna om länsstyrelsernas i närgränsande län samarbete uti hithörande frågor borde lämpligast ordnas sedan utredningen i saken blivit verkställd.

På grund av vad sålunda anförts hemställde utskottet i anledning av motionerna, att andra kammaren måtte för sin del besluta, det riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast låta verkställa utredning, om och i vad mån bestämmelser kunde utfärdas, genom vilka lingonplockning före viss. för lämpligt område årligen av Kungl. Maj:ts befallningshavande

bestämd dag skulle vara vid ansvar förbjuden, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Andra kammaren beslöt för sin del i enlighet med utskottets hemställan, och beslutet delgavs första kammaren, som hänvisade ärendet till sitt andra tillfälliga utskott. Detta utskott inhämtade yttrande från lantbruksstyrelsen, som anförde följande:

Det syntes styrelsen, att ett ingripande från statens sida till förekommande av de framhållna olägenheterna av den fria bärplockningen vore väl på sin plats.

Vad anginge sättet för stadgande av sådant förbud, som här avsåges, vore styrelsen fullt ense med motionärerna därutinnan, att de växlingar, som olika klimatiska och lokala förhållanden inom vårt land framkallade i lingonens mogningstid icke blott i skilda delar av landet utan jämväl inom en och samma trakt från det ena året till det andra, omöjliggjorde ett lagstadgande, som en gång för alla och lika över hela landet fixerade tidpunkten för lingonplockningens frigivande. Fastställandet av dagen, före vilken lingonplockning ej skulle få äga rum, måste uppenbarligen ske årligen och för visst bestämt område efter de lokala myndigheternas hörande.

Särskilt syntes förhållandena i Norrland tala för frågans lösning på av utskottet anvisat sätt. De vidsträckta skogsområden, som där funnes, och den i allmänhet mycket glesa befolkningen syntes för stora delar av Norrland göra en lagstiftning i förevarande fråga alldeles överflödig, ja det kunde rent av tänkas, att den kunde bliva till skada. Sen och ojämn mognad av bären jämte tidigt inträdande nattfroster gjorde nämligen bärsäsongen i Norrland tämligen kort, och skulle den så ytterligare inskränkas genom förbud mot plockning före viss dag, skulle detta kunna hava till följd, att ännu större mängder lingon finge förfaras än vad nu vore fallet. De vidsträckta arealerna fordrade lång skördetid för att bärplockningen där skulle kunna medhinnas, och det vore för visso bättre, att i sådana trakter, där tillgången vore särdeles riklig men mognadsperioden kort, även omogna lingon finge plockas för att mogna efter, än att de ej finge plockas alls utan lämnades att förstöras av frosten. Men även i andra delar av vårt land än Norrland syntes förhållandena inom större eller mindre områden vara sådana, att en lagstadgad tidsbegränsning av lingonplockningen på intet sätt vore påkallad, och styrelsen ville därför framhålla vikten av att i ett kommande lagförslag i berörda fråga största möjliga inflytande på frågans avgörande lämnades vederbörande kommunala myndigheter.

Under hänvisning till vad sålunda anförts ville styrelsen uttala, att styrelsen för sin del icke hade något att erinra mot avvägbringandet av en lagstiftning sådan som den föreslagna.

Med instämmande i den motivering, som andra kammarens utskott förebragt, samt med hänvisning till vad lantbruksstyrelsen ytterligare anført hemställde första kammarens utskott, att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut. Denna hem-

ställan bifölls. Riksdagens sålunda fattade beslut meddelades Kungl. Maj:t i skrivelse den 4 maj 1917 (nr 117).

Riksdagens skrivelse remitterades till Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen med anmodan att, efter hörande av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott, avgiva utlåtande i ärendet jämte förslag till de åtgärder, som inom vederbörande län kunde anses erforderliga för ernående av det i skrivelsen angivna ändamål.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande och
hushållnings-
sällskapets
förvaltnings-
utskott.

I de inkomna utlåtandena¹⁾ tillstyrktes i de flesta fall åtgärders vidtagande i det av riksdagen angivna syfte liksom ock av riksdagen förordade grundlinjer för lagstiftning i ämnet i huvudsak gillades. I några utlåtanden förklarades emellertid lagstiftningen icke vara lämplig eller ens erforderlig, medan i åtskilliga andra framställdes ändrings- och tilläggsförslag; och ber jag nu att få lämna en häröver gjord sammanställning.

a) *Behovet av lagstiftning i förevarande hänseende har ifrågasatts.* Sålunda anse Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Östergötlands* län ävensom nämnda läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, att något särskilt behov för länets vidkommande icke gjort sig gällande i fråga om dylik lagstiftning, och de avstyrka därför densamma, varvid Kungl. Maj:ts befallningshavande säger sig förmena, att ändamålet med riksdags-skrivelsen lika väl kunde vinnas på upplysningens väg, exempelvis genom på lämpligt sätt spridda cirkulär med anvisningar av sakkunniga. Liknande uttalande angående behovet av lagstiftningen göres från *Malmöhus* län utom beträffande vissa av länets skogssocknar. Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Blekinge* län upplyser, att någon nämnvärd konkurrens om lingonen icke syntes äga rum inom länet och att tvärtom klagomål ofta försports över att bären icke bleve på behörigt sätt tillvaratagna utan finge förfaras, men framhåller samtidigt, att nu rådande knappa tillgång på livsmedel måhända skulle medföra en förändring härutinnan. Likaledes uppgiver *Älvsborgs* läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott, att förhållandena inom sällskapet område knappast vore av beskaffenhet att påfordra en lagstiftning av ifrågavarande art, och slutligen åberopar Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Norrbottnens* län följande uttalande av hushållningssällskapet i länet förvaltningsutskott: Frågan om förbud mot plockning av lingen före viss bestämd

¹⁾ Vid utlåtandena från *Värmlands* län funnos fogade yttranden i ärendet av ordförandena i flertalet kommunalnämnder inom länet och av hushållningssällskapet samtliga hushållsgillen.

tid hade föranletts av de uppenbara olägenheter, som förefunnes i mera tätt befolkade trakter med mindre omfattande skogsarealer. I dessa trakter förekomme en verklig rovplockning, vid vilken bären ofta plockades, innan de ens vore halvmogna. Däremot föreläge icke inom Norrbottens glest befolkade, vidsträckta län med dess oerhörda skogsarealer sådana förhållanden, som skildrats i riksdagens skrivelse och som åberopats såsom skäl för den ifrågasatta lagstiftningen. Under sådana förhållanden syntes det icke vara av behovet påkallat, att några närmare bestämmelser på detta område utfärdades att gälla för Norrbottens län.

I alla övriga utlåtanden har förordats, att åtgärder vidtoges till förekommande av rovplockning av lingon.

b) Vidare har uttalats den åsikten, att det vore nära nog omöjligt eller åtminstone mycket svårt att praktiskt och effektivt lagstifta om förevarande ämne. Kungl. Maj:ts befallningshavande och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Östergötlands och Västmanlands län ävensom Älvsborgs läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott avstyrka med åberopande härav lagstiftning i den riktning riksdagen angivit. I det av Kristianstads läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott avgivna utlåtande, som åberopas jämväl av Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet, yttras, att stora svårigheter, för att icke säga oöverstigliga sådana, mötte att någon längre tid i förväg bestämma den dag, då lingonen vore färdiga att plockas, och likuande uttalande förekommer i utlåtandena från Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län ävensom i utlåtandena av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Älvsborgs län och detta läns södra hushållningssällskaps förvaltningsutskott. De skäl, som åberopas till stöd för ovan nämnda uttalanden, äro följande:

Ett förbud mot plockning av lingon före viss dag komme att verka på samma sätt som vid jakt eller kräftfiske — det skulle på allmänheten verka såsom en signal, varav skulle följa en rusning på en gång till skogen och en tävlan att komma först, som just skulle främja den skadegörelse och rovplockning, man genom den ifrågasatta lagstiftningen ville förhindra, samt dessutom lätt orsaka kiv och osämja mellan plockarna. Vidare bleve lagens efterlevnad mycket svår att kontrollera; helt omöjlig bleve kontrollen gentemot avsides eller ensligt boende plockare, som hade bären alldeles inpå bostaden. I fråga om de av riksdagen föreslagna riktlinjerna för den ifrågasatta lagstiftningen kunde anmärkas, att kommunalnämndernas förslag icke kunde avgivas många dagar före lingonens mognadstid. Denna infölle på olika tider ej blott inom samma län utan t. o. m. inom samma trakt och samma

egendom, beroende på klimatiska förhållanden, markens belägenhet m. m. Sedan förslagen inkommit, åtginge ännu någon tid för deras granskning, besluts fattande samt kungörelses utfärdande och publicering. Även med den allra snabbaste handläggning vore således alltid fara, att kungörelsen ej bleve utfärdad i tillräckligt god tid för att bliva känd av befolkningen, vadan lingonskörden rent av kunde äventyras. Härvid vore även att märka, att de kommunala myndigheternas utlåtanden ofta icke inkomme inom förelagd tid, vadan tidsödande tvångsåtgärder måste vidtagas. Vad detta betydde i ett stort län med många, kanske ett eller annat hundratal, landskommuner vore uppenbart. Själv kunde naturligtvis Kungl. Maj:ts befallningshavande ej hava kännedom om de olika mognadstiderna i olika delar av länet. Även borde ihågkommas, att väderleken, sedan dagen för förbudets upphörande blivit bestämd, kunde bliva ogynnsam eller gynnsam för plockningen och dagen sålunda bliva för tidigt eller för sent utsatt; en längre nederbördsperiod försenade nämligen mognaden, medan en varm, torr period påskyndade densamma. Vad särskilt Norrbottens län anginge ansåges det möta så gott som oöverstigliga svårigheter att giva de föreslagna lagbestämmelserna en sådan avfattning, att de kunde tillämpas i praktiken. Norrbottens län omfattade en areal, som vore ungefär en fjärdedel av hela landets areal, och enstaka socknar hade större areal än hela län i de södra delarna av landet. Såväl inom länets olika delar som inom olika delar av en och samma socken rådde därför så ytterst olika naturförhållanden på grund av olika jordmån och läge, olika höjd över havet o. s. v., att det bleve praktiskt taget omöjligt att för de större administrativa områdena fastställa några bestämda dagar, före vilka lingonplockning skulle vara förbjuden, isynnerhet som en dylik tidsbestämning, för att inom detta vidsträckta län hinna bliva känd bland befolkningen, måste utfärdas i synnerligen god tid på sommaren. Att återigen utfärda särskilda bestämmelser för vissa större byar eller grupper av byar torde ej kunna sättas i fråga på grund av svårigheten att från dem erhålla tillräckligt noggranna upplysningar om de under olika år föreliggande mognadsutsikterna för lingonen. På grund härav uttalades den uppfattning, att Norrbottens län borde helt och hållet undantagas från de bestämmelser, som kunde komma att utfärdas mot plockning av lingon före viss tid.

c) *Motförslag* hava framställts i sådana utlåtanden, där riktlinjerna i riksdagens förslag icke biträtts. I utlåtanden från *Jönköpings*, *Kronobergs*, *Örebro* och *Västmanlands* län framhålls såsom den enda rätta och

samtidigt enklaste lösningen, att en lag utfärdades, som förbjöde bärplockning å annans mark utan tillstånd av markens ägare. Härvid uttalar emellertid Örebro läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott den åsikten, att dylik lagstiftning helst borde förenas med bestämmelser rörande tiden, då lingonen skulle börja få plockas, men att redan ett enbart förbud mot för tidig plockning av lingon ad interim skulle verka välgörande samt hava stora sympatier hos allmänheten, och i utlåtanden från de två förstnämnda länen medgives, att fridlysning av lingon intill viss dag vore lämplig eller rent av en nödvändighetsåtgärd i avvaktan på tillkomsten av nämnda lagstiftning.

I utlåtandena från *Göteborgs och Bohus* län föreslås, att förbud skulle utfärdas mot plockande och saluförande av ej fullt mogna lingon. Liknande uttalande förekommer i det av Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Västmanlands* län avgivna utlåtandet, och Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Älvsborgs* län yttrar följande: Bäst vore, att ett allmänt förbud, förknippat med lämpligt ansvar för överträdelse, utfärdades mot plockning av omogna lingon, därvid om möjligt borde angivas något kännetecken på den åsyftade mogenhetsgraden, exempelvis att bären antagit högröd färg eller dylikt. Ett sådant allmänt förbud medförde visserligen liksom andra ingrepp i den fria förfoganderätten över ekonomiska värden betydande olägenheter; bland annat skulle ej ringa svårighet möta för bevisningen vid ansvarspåföljdens utkrävande. Själva tillvaron av ett förbud borde dock medföra ej obetydlig effekt i den tillämnade lagstiftningens syfte. Då det emellertid måhända kunde inträffa, att dylik lagstiftning framdeles, när de ekonomiska förhållandena i riket återgått till mera normalt skick eller när en lag om rätten till bärplockning kommit till stånd, bleve obehöflig, syntes lämpligast vara, att förbudet utfärdades endast för viss tid i likhet med de många förbud av besläktad art, som föranletts av den rådande kristiden.

Sistnämnda myndighet anför härjämte: Lämpligare än riksdagens förslag skulle möjligen vara, att hushållningssällskapens förvaltningsutskott, som ägde nödig sakkunskap och genom sina kretsombud hade möjlighet att snabbt införskaffa erforderliga upplysningar från olika trakter av länet, ålades att årligen bestämma tiderna för lingonplockningen inom de olika, likaledes av förvaltningsutskotten bestämda områdena av deras förvaltningsdistrikt och därom låta i länskungörelserna införa tillkännagivande. Även mot en sådan anordning kunde emellertid — om ock i mindre mån — resas betänkligheter av samma slag som mot tanken att lägga ifrågavarande skyldighet på Kungl. Maj:ts be-

fallningshavande. Därför vore det ovan förordade förbudet mot plockning av omogna lingon den bästa utvägen.

Slutligen föreslår *Ålvsborgs* läns norra hushållningssällskaps förvaltningsutskott, att den kommunala myndigheten i varje kommun skulle tillerkännas rätt att årligen för sitt område genom kommunalnämnden bestämma dagen, då plockning av lingon skulle få börja, jämte straffpåföljd för plockning av bären å förbjuden tid, varefter kommunalnämnderna skulle årligen i god tid till Kungl. Maj:ts befallningshavande inlämna förslag till bestämmelser i ämnet för deras intagande i länskungörelserna.

d) *Ytterligare ändrings- och tilläggsförslag* hava framställts.

Sålunda anför Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Värmlands* län följande: Stor villrådighet hade yppats om den dag, före vilken lingonplockning lämpligen borde vara förbjuden. Vissa av de hörda kommunalnämndsordförandena hade sålunda förklarat sig urståndsatta yttra sig därom, under det att från de övriga framställts så skilda förslag, att enligt dessa ifrågavarande dag förlagts till tid från den 10—15 augusti till mitten av september. Med så skilda meningar inom ett enda län måste uppfattningarna om förevarande spörsmål ställa sig än mera olikartade beträffande landet i dess helhet. Härav framginge också den betydande svårigheten att finna en väl avvägd tidpunkt, före vilken lingonplockning icke borde få äga rum. En lösning syntes emellertid kunna givas därmed, att det bestämdes en viss dag, åtminstone för varje län, före vilken skulle gälla förbud för lingonplockning, därest Kungl. Maj:ts befallningshavande ej meddelade annan föreskrift. Nämnda dag, som borde bestämmas i likhet med vad som skett beträffande jakttider, syntes vad *Värmlands* län anginge böra fastslås till den 16 september. Med utgående därifrån, att sålunda bleve bestämd viss dag, varförinnan icke, utan ändrad föreskrift av Kungl. Maj:ts befallningshavande, lingonplockning finge företagas, föresloges, att för kommunalnämnderna stadgades skyldighet att, var för sin kommun, till Kungl. Maj:ts befallningshavande avlåta skrivelse med yttrande, huruvida dagen för lingonplockningens påbörjande lämpligen kunde för året utsättas tidigare än eljest bestämd tidpunkt, och i sådan händelse även avgiva förslag om sådan tidigare dag, samt att det därefter skulle tillkomma Kungl. Maj:ts befallningshavande att besluta, om den eljest bestämda tidpunkten kunde för länet i dess helhet eller delar därav utan olägenhet framflyttas, och i sådant fall meddela föreskrifter därom.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Örebro* län har följande uppslag: Ehuru de skilda årens väderlek och temperatur städse växlade och således även den lämpliga tiden för lingonplockningens början, torde det dock böra ifrågasättas, om det kunde vara av behovet påkallat, att Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle årligen efter inhämtande av förslag från vederbörande kommunala myndigheter utsätta särskild tid för lingonplockningens början. Då den årliga utredningen av den lämpligaste tiden för att påbörja lingonplockning krävde ett icke ringa arbete för Kungl. Maj:ts befallningshavande, som år efter år finge svårare att kunna medhinna sina göromål, och då kungörandet av Kungl. Maj:ts befallningshavandes beslut genom annonsering i tidningarna skulle medföra rätt avsevärda utgifter för statsverket, syntes det vara tillräckligt för ett rätt tillgodogörande av lingonskörden, att en viss dag, olika för olika trakter av länet, bleve för en gång bestämd, dock med rätt för Kungl. Maj:ts befallningshavande att, där särskilda ovanliga förhållanden inträffade, företaga ändring i tiden för ett visst år.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Skaraborgs* län föreslår, att Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle årligen kungöra ett datum, efter vilket kommunerna skulle avgiva förslag till dag för lingonplockningens början; efter jämförelse av förslagen skulle med tämligen stor säkerhet passande tid för plockningen kunna fastställas.

I fråga särskilt om landstingens ifrågasatta medverkan i saken hemställa *Malmöhus* och *Örebro* läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott, att då rovplockning förekomme i alla län, borde förbudslagstiftningen ej göras beroende av landstingens beslut, utan ovillkorligen tillämpas i alla län. Någon olägenhet förmenades aldrig kunna följa av ett förbud mot för tidig plockning, och motsatte sig ett landsting dylikt förbud, komme det att verka ofördelaktigt för befolkningen i gränstrakter till angränsande län, där förbud meddelats. Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Malmöhus* län föreslår, att då ifrågavarande ämne icke vore en kommunal angelägenhet, borde icke landsting eller kommunalnämnd fatta det beslut, varpå Kungl. Maj:ts befallningshavandes vidare åtgärd skulle grundas; i stället borde åt nämnda myndighet uppdragas att, efter framställning av den, vars intresse det i första hand gällde att tillgodose, eller innehavare utav lingonbärande mark, och sedan övriga, vilka saken kunde anses röra, satts i tillfälle att yttra sig, för ett år i sänder utfärda bestämmelser i ämnet, angivande tiden, då bärplockningen tidigast finge börja, de områden, som tidsbestämningen gällde, ansvarspåföljd m. m. Vidare säger sig Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Hallands* län anse, att det av riksdagen föreslagna för-

färingssättet utgjorde en avvikelse från vad i likartade fall hittills skolat iakttagas och att någon anledning till dylik avvikelse i nu förevarande fall icke vore av behovet påkallad. I stället syntes tillräckligt, att landstinget i ärendet avgåve yttrande, vare sig infordrat eller på grund av väckt motion, och att Kungl. Maj:ts befallningshavande därpå, efter att hava hört vederbörande kommunala myndigheter, om sådant ansåges erforderligt, fattade beslut i frågan. Likaså vill Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Blekinge* län överlämna avgörandet åt befallningshavandena i länen med skyldighet för dem att inhämta yttrande från hushållnings-sällskapens förvaltningsutskott och eventuellt även från de kommunala myndigheterna.

Vad vidare angår den omfattning, som borde givas åt ett förbud mot plockning före viss dag, föreslås av Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Uppsala* län, att förbudet skulle avse allenast plockning för annat ändamål än egen förbrukning. Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Södermanlands* län anser, att det borde tagas i övervägande, huruvida det icke borde medgivas ägare eller brukare av mark att åtminstone ett par dagar före den eljest lovligen plockningstiden själva eller för sina underhavande tillgodogöra sig lingon å egna eller innehavda marker för att därigenom erhålla ett visst skydd mot utomståendes mången gång hänsynslösa tillägnande av skogsbär å annans mark, och *Kronobergs* läus hushållnings-sällskaps förvaltningsutskott vill såsom sin mening bestämt framhålla, att, för den händelse ett förbud utfärdades, detta icke borde gälla ägare eller innehavare av lingonbärande mark, enär det borde vara utom allt tvivel, att det låge i deras intresse att på bästa sätt tillgodogöra sig lingonskörden och att således lagstiftning för deras vidkommande icke erfordrades. Liknande uttalande beträffande ägare av lingonbärande mark göres i utlåtandena från *Kristianstads* län. En dylik modifikation anser sig emellertid Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Kronobergs* län icke kunna biträda, enär den skulle kunna, praktiskt sett, medföra, att ägare eller innehavare av jord uppmuntrades till att börja skörden i förväg och sålunda innan bären vore mogna för skörd.

I utlåtanden från *Småland* och *Gottland* föreslås, att kommunernas förslag skulle inlämnas till Kungl. Maj:ts befallningshavande tre eller fyra veckor före inträffande moguadstid samt att nämnda myndighets kungörelse i ärendet skulle minst fjorton dagar före den dag, då förbudet skulle upphöra att gälla, dels uppläsa i kyrkorna och dels anslås i kommunerna. Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Värmlands* län föreslår, att kommunalnämndernas förslag skulle inlämnas före viss angiven dag — exempelvis den 1 augusti — och att Kungl. Maj:ts

befallningshavandes beslut borde fattas före den 10 augusti och därefter skyndsammast tillkännagivas genom allmän kungörelse, intagen såväl i länskungörelserna som i en eller flera tidningar inom länet, varförutom kännedom om beslutet borde spridas genom anslag, tryckta genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg, och med allmänna posten översändas till kommunalnämnderna för uppsättande å lämpliga platser inom resp. kommuner. Emellertid framhåller Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Västernorrlands* län det vanskliga att en gång för alla bestämma tiden för kungörelsens publicerande, då det vore förenat med svårigheter att under olika år bestämma, vid vilken tidpunkt lingonens mognadstid infölle; Kungl. Maj:ts befallningshavande borde bestämma även härvidlag.

I fråga slutligen om straffbestämmelserna för plockning av lingon å förbjuden tid framhåller Kungl. Maj:ts befallningshavande i *Värmlands* län, att då ett förbud av så genomgripande betydelse som det nu ifrågasatta säkerligen komme att, åtminstone i början av dess tillämpning och innan det trängt in i fulla medvetandet hos alla dem, som därav berördes, bliva synnerligen svårt att upprätthålla, krävde förbudet — såsom ock av riksdagen antytts — mycket kraftigt verkande straffbestämmelser för dess överträdande. I utlåtande från *Örebro* län uttalas den åsikten, att plockning av enstaka bär eller mindre kvantiteter därav borde vara straffri.

Handlingarna i ärendet remitterades vidare till lantbruksstyrelsen, som i utlåtande den 24 juli 1917 anförde följande:

Av vad i vissa av de avgivna utlåtandena anförts hade styrelsen icke föranletts frångå sin i sitt föregående utlåtande uttalade mening i ämnet. För närmare utveckling av sin uppfattning rörande innebörden av för den ifrågasatta statsåtgärdens genomförande nödiga stadganden ville styrelsen uttala, att sådana bestämmelser syntes bära åvägabringas, att därest förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkallade, Kungl. Maj:ts befallningshavande skulle äga att på framställning av vederbörande landsting eller hushållningssällskaps förvaltningsutskott förordna, att plockning av lingon inom hushållningssällskapet område eller viss del därav icke finge äga rum före dag, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande efter vederbörande kommunalnämnders hörande för varje år bleve bestämd. Vidare hölle styrelsen före, att om särskilda omständigheter därtill föranledde, dagen finge bestämmas olika för olika delar av det område, som förordnandet avsåge.

Lantbruks-
styrelsen.

*Förslag
fråga om rät-
ten till bär-
plockning å
annans mark.*

En fråga, som med nu förevarande spörsmål har vissa anknytningspunkter, ber jag att i detta sammanhang få med några ord beröra. Jag syftar på frågan om rätt till bärplockning å annans mark.

Nämnda fråga har motionsvis varit uppe vid 1899, 1908 och 1913 års riksdagar. Motionerna gingo ut på förbud mot eller inskränkning i rätten att plocka vilda bär å annans mark. Vad särskilt angår en vid 1908 års riksdag väckt motion i ämnet, framhölls däri den stora betydelse lingonplockningen hade och att det för småbrukaren, som ville tillgodogöra sig de å lägenhetens skog växande bären men häri ofta hindrades av främmande personer, vilka toge bären redan innan de mognat, framstode som en oegentlighet, att han ej ägde skydd för lingonskörden. Motionerna vid de båda förstnämnda riksdagarna blevo efter avstyrkande utlåtanden av lagutskottet avslagna av riksdagen. Däremot blevo de vid sistnämnda riksdag väckta motionerna — på hemställan av lagutskottet, som fann det ådagalagt, att frågans ordnande på lagstiftningens väg vore en angelägenhet av obestridlig vikt, för vilken riksdagen ej borde underlåta att påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet — såtillvida bifallna av riksdagen, att riksdagen i skrivelse den 26 april 1913 anhöll, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vilken omfattning ägare och innehavare av jord måtte kunna beredas skydd mot tillägnande av å deras mark växande vilda bär, samt därefter för riksdagen framlägga förslag till lagstiftning i ämnet. Över riksdagens skrivelse hava utlåtanden inkommit från Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen ävensom hushållningssällskapens förvaltningsutskott, och frågan, vilken tillhör justitiedepartementets föredragning, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I detta sammanhang må ock anmärkas, att i lagberedningens år 1909 avlämnade förslag till ny jordabalk (tredje och sista delen) jämväl ägnats uppmärksamhet åt frågan om jordägarens rätt till vilda bär och framstälts förslag i ämnet.

*Departements-
chefen.*

Utredningen i nu förevarande ärende synes mig giva vid handen, att åtgärder från det allmännas sida böra vidtagas i syfte att förhindra den allmänt överklagade rovplockning av omogna lingon, som äger rum inom olika landsändar. Såsom riksdagen i sin skrivelse framhållit, är lingonplockningen i många trakter av landet en avsevärd inkomstkälla för den fattigare befolkningen, och frågan om lingonens rätta tillgodogörande har en ej ringa nationalekonomisk betydelse. Det må ock erinras om, att den årliga exporten av lingon före kriget inbragte omkring 1 miljon kronor. Uppenbarligen ligger det såväl i det allmännas

som även i de enskildas intresse, att icke lingon av undermålig beskaffenhet tillföras vare sig den inhemska eller den utländska marknaden. Jag delar ock den uppfattning, åt vilken riksdagen givit uttryck, att ett ingripande från lagstiftningens sida i syfte att förekomma lingonens förtidiga skördande skulle vara till gagn. Jag har fördenskull i enlighet med riksdagens hemställan låtit inom jordbruksdepartementet utarbete ett förslag till lag om förbud mot plockning av lingon före viss dag; och ber jag nu att få redogöra för de synpunkter, som i huvudsak varit bestämmande vid förslagens upprättande.

Till en början må nämnas, att jag ej kunnat ansluta mig till det från några län framställda förslaget om generellt förbud mot plockning av omogna lingon. Den lämpliga mognadsgraden lär nämligen ställa sig ganska olika i de olika fallen. Sålunda torde lingon, avsedda att exporteras, helst böra plockas något innan de uppnått full mognad, medan lingon för inhemsk förbrukning anses kunna lämnas att kvarsitta något längre. Härjämte komme stora vanskligheter att yppa sig i fråga om kontrollen å efterlevnaden av ett sådant förbud, särskilt om lingonen plockades för försändning till annan ort, i vilket fall de bruka förpackas, så fort de plockats. Den enda utvägen torde därför vara att följa den av riksdagen angivna metoden eller att, såsom lagförslagets titel angiver, stadga förbud mot plockning av lingon före viss dag.

Syftet med dylikt förbud är, att lingonen skola vara fridlysta ända tills de uppnått en för plockning lämplig mognad. Vad angår möjligheten att utöva kontroll å efterlevnaden av ett förbud i antydd riktning, så torde fall förvisso icke komma att saknas, då det blir förenat med stora svårigheter att bevisa överträdelse av ett meddelat förbud. Men i stort sett synas de uttalade farhågorna beträffande förbudets ineffektivitet icke behöva tillmätas någon större betydelse. Det bör nämligen ihågkommas, att det främst är de, som plocka lingon i stor skala för export, vilka bedriva den rovplockning, som man genom den föreslagna förbudslagstiftningen vill förhindra, och gentemot dem torde det säkerligen icke komma att ställa sig särdeles svårt att anskaffa bevisning i fråga om överträdelse av meddelat förbud. Härjämte torde i många fall kunna förväntas, att markägaren, som har intresse av att å sin mark kunna för egen förbrukning plocka mogna lingon, kommer att hava sin uppmärksamhet fäst på att bären ej plockas å förbjuden tid, och att han anmäler skende överträdelse. För övrigt torde det icke vara alltför djärvt att uttala den förvissningen, att allteftersom den nu avsedda förbudslagstiftningen tränger djupare in i allmänhetens medvetande, den ock kommer att lojalt respekteras.

Vad härefter angår förbudets så att säga tekniska anordnande må först erinras, hurusom i utlåtanden från några län framhållits, att behov av den ifrågasatta lagstiftningen där icke föreligger. Detta förhållande bestyrker lämpligheten av riksdagens mening, att lagstiftningen bör anpassas efter olika lokala förhållanden. Då rätten till bärplockning icke uteslutande tillkommer markägaren, lärer dylik anpassning icke kunna åvägbringas på så sätt, att förbudets tillkomst göres beroende av framställning utav vederbörande markägare. Ej heller kan jag tillstyrka förslaget, att beslutanderätten i frågan skulle överlämnas åt kommunalnämnderna. Jag är nämligen ganska förvissad om, att ett stort antal av dem icke komme att taga erforderligt initiativ, och den oreda och de olägenheter i övrigt, som bleve följden, om förbud funnes i vissa men saknades i andra närbelägna kommuner, torde vara alltför uppenbara för att jag skall behöva närmare ingå på dem. I stället synes riktigast att, såsom i flertalet av utlåtandena föreslagits, överlämna åt för större områden representativa korporationer att pröva, huruvida förbud erfordras eller icke. Riksdagen synes hava ansett, att själva avgörandet härom borde uppdragas åt landstingen. Jag vill emellertid häremot framhålla, att, då landsting och hushållningssällskap torde få anses företräda olika skiftningar i ortens samhällsliv, samt nu förevarande ämne synes nära beröra hushållningssällskapens verksamhetsområde, en samverkan mellan dessa korporationer är önskvärd. En sådan samverkan förutsättes exempelvis i lagen om hingstbesiktningstväng den 23 december 1914. Vidare är att märka, att såväl i sistnämnda lag som i lagen den 28 juni 1907 om bredden av hjulringar å arbetsåtkdon på landet, vilken likaledes för sin tillämpning förutsätter medverkan av ortskorporationer, själva avgöranderätten icke tillerkänts dessa korporationer utan i den förra lagen Kungl. Maj:t och i den senare Kungl. Maj:ts befallningshavande. En dylik anordning synes mig böra vinna efterföljd även i detta fall. Att lägga avgörandet direkt i Kungl. Maj:ts hand synes dock icke här nödvändigt, utan torde det böra uppdragas åt Kungl. Maj:ts befallningshavande, över vars beslut naturligtvis besvär må kunna anföras. I anslutning till dessa grundsatser har 1 § i lagförslaget formulerats. Det bör framhållas, att sådan framställning, som där avses, givetvis kan vara föranledd av ett från Kungl. Maj:ts befallningshavande framlagt förslag. Men en begäran om förbud har synts mig böra föreligga från såväl landsting som hushållningssällskap, för att Kungl. Maj:ts befallningshavande skall kunna utfärda förordnande därom. Vidare må anmärkas, att med dylikt stadgande kommer det att bero på ortskorporationerna själva att genom påkallande av stadgandets tillämpning inom länet avvända den

ofördelaktiga inverkan, som ett i angränsande län meddelat förbud eljest skulle kunna hava för befolkningen i förstberörda län däriigenom att lingonplockarna droges dit.

I riksdagsskrivelsen och så gott som enhälligt i utlåtandena anses bestämmandet av den dag, då rätten till plockning skall begynna, böra ankomma på Kungl. Maj:ts befallningshavande, och jag biträder detta förslag. Då emellertid nämnda myndighet tydligen icke själv kan besitta nödig kännedom om de olika mognadstiderna i skilda delar av länet, måste upplysningar därom införskaffas. Eftersom lingonens skördetid växlar år från år och fastställandet av dag för förbudets upphörande alltså lärer behöva årligen upprepas samt ärendet måste avgöras skyndsamt, synes den möjligast enkla procedur för upplysningarnas erhållande böra föreskrivas. Ur sådan synpunkt torde förslaget att därför anlita kommunalnämnderna icke vara lyckligt; och ber jag härutinnan få åberopa vad i åtskilliga av de avgivna utlåtandena anförts mot dessa nämnders lämplighet uti förevarande avseende och som finnes sammanfört å sid. 10—11 här ovan. Bättre synes då vara att inhämta upplysningar från hushållningssällskapens förvaltningsutskott, vilka genom sina kretsombud torde hava möjlighet att från olika trakter av respektive län snabbt erhålla erforderliga underrättelser, med stöd av vilka förslag i frågan kan inlämnas. I överensstämmelse härmed har i 2 § intagits ett stadgande, enligt vilket Kungl. Maj:ts befallningshavande skall årligen, efter hörande av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott, bestämma den dag, intill vilken förbudet skall gälla. Vid bestämmandet av dagen bör givetvis tillses, att lingonplockningen icke så länge undanskjutes, att övermognad med åtföljande försämring av bärens kvalitet inträder, liksom ock tillbörlig hänsyn bör tagas till att den för export lämpliga mognadsgraden icke försittes. Då lingonens mognad ofta infaller på olika tider inom länet, beroende på klimatiska förhållanden, markens belägenhet m. m., lärer också erfordras, att dagen må kunna bestämmas olika för olika delar av länet, allteftersom omständigheterna därtill föranleda (se andra stycket i 2 §), och förvaltningsutskottets yttrande bör naturligtvis jämväl innefatta förslag härutinnan. Av lätt insedda skäl torde emellertid en så enhetlig dag som möjligt böra eftersträvas, och för detta ändamål kan samarbete med Kungl. Maj:ts befallningshavande i angränsande län vara erforderligt, såvitt angår länens gränsområden.

Även med det tillvägagångssätt, som jag här ovan förordat, torde det emellertid, efter min mening, understundom komma att visa sig förenat med vissa svårigheter att få en fullt lämplig dag bestämd. Sålunda kan ju — för att bara nämna ett exempel — väderleken, sedan dagen

för plockningsrättens inträdande bestämts, bliva oväntat ogynnsam eller gynnsam för lingonens mognad och dagen sålunda bliva för tidigt eller för sent utsatt; en längre nederbördsperiod försenar mognaden, medan åter en varm, torr period påskyndar densamma. Jag håller dock före, att man i regel torde några veckor i förväg kunna något så när bedöma, när lingonen bliva färdiga att plockas.

I detta sammanhang må påpekas, att jag icke ansett skäl föreligga att tillstyrka de av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Värmlands och Örebro län framställda förslag i fråga om fridlysningstidens bestämmande (se sid. 13—14 här ovan). Då, såsom förut framhållits, skördetiden för lingon i allmänhet växlar avsevärt år från år, torde någon förenkling i förfarandet icke vara att påräkna med sagda förslag.

Självfallet är, att bestämmelse, som meddelats rörande dag för plockningsrättens inträdande, bör träda i tillämpning omedelbart och utan hinder av eventuellt anförda besvär.

Förslaget att fridlysning icke skulle innefatta förbud mot plockning av lingon för egen förbrukning, kan jag icke biträda, enär kontrollen därigenom skulle i hög grad försvåras. Ej heller synes, såsom från vissa håll föreslagits, markägaren eller hans rättsinnehavare böra tillerkännas någon undantagsställning gentemot ett meddelat plockningsförbud.

Då det är av vikt, att ett meddelat plockningsförbud varder i största möjliga utsträckning bekant för ortsbefolkningen, hava i förslaget intagits föreskrifter angående det sätt, varpå bekantgörandet skall verkställas (8 §). Härvid har det icke ansetts lämpligt att en gång för alla bestämma viss tid, inom vilken det årliga kungörandet av dag för förbudets upphörande skall ske; de förhållanden, som härutinnan äro av betydelse, kunna ju avsevärt växla från ett år till ett annat, och för övrigt läser i varje fall Kungl. Maj:ts befallningshavande icke underlåta att såvitt möjligt tillse, att kungörandet sker i god tid.

De i förslaget stadgade påföljderna för överträdelse av plockningsförbud lära icke behöva motiveras. Endast det må framhållas, att förslaget om straffrihet för plockning av enstaka bär eller mindre kvantiteter därav ansetts av praktiska skäl icke kunna tillmötesgå ävensom att de uttalade önskemålen om kraftigt verkande straffbestämmelser torde få anses vederbörligen tillgodosedda i lagförslaget.

Slutligen bör erinras, att, därest behov av lingonens fridlysning icke längre skulle anses föreligga, Kungl. Maj:ts befallningshavande bör äga att på framställning av hushållningssällskapet och landstinget upphäva meddelat förordnande om plockningsförbud. Då en dylik rätt läser ligga

i sakens natur, har det ansetts överflödigt att intaga något direkt stadgande härom i förslaget.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft fem i ämnet väckta motioner, nämligen *Motioner.*

1) nr 371 i andra kammaren, vari herr *Bergström* i Bäckland hemställt, att riksdagen för sin del måtte besluta följande tillägg till Kungl. Maj:ts förslag:

»§ 9.

Utan hinder av bestämmelserna i § 1 härövan angående vederbörande landstings hörande äger Kungl. Maj:ts befallningshavande på framställning av hushållningssällskapets förvaltningsutskott förordna om denna lags tillämpning under år 1918»;

2) nr 375 i andra kammaren av herr *Anderson* i Knapasjö, som yrkat avslag å propositionen;

3) nr 381 i andra kammaren, vari herr *Norman m. fl.* begärt sådan ändring i föreliggande lagförslag, att ägare eller innehavare av lingonbärande mark må vara oförhindrad att å denna mark plocka för egen förbrukning avsedda lingon före den dag, som eljest kungöres som tillåten för lingonplockning. Härjämte har anhållits att utskottet behagade vidtaga de redaktionella förändringar i lagtexten, som ett bifall till denna hemställan föranleder;

4) tvenne likalydande, nämligen nr 160 i första kammaren av herr *von Essen* samt nr 385 i andra kammaren av herr *Olofsson*, vari föreslagits, att Kungl. Maj:ts befallningshavande, på framställning av hushållningssällskap och landsting, må kunna förordna, att plockning av lingon inom hushållningssällskapets område eller viss del därav eller å viss slags mark icke må äga rum före dag, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande varder bestämd.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för ifrågavarande framställningar, hänvisas till motionerna.

På sätt departementschefen erinrat hemställde riksdagen i skrivelse den 4 maj 1917, nr 117, att Kungl. Maj:t täcktes snarast låta verkställa utredning, om och i vad mån bestämmelser kunde utfärdas, genom vilka lingonplockning före viss, för lämpligt område årligen av Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämd dag skulle vara vid ansvar förbjuden, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet finner de i det i anledning härav nu framlagda lagförslaget innehållna bestämmelserna i allmänhet väl motiverade. Sålunda

Utskottet.

anser utskottet i likhet med departementschefen det vara riktigast, att avgörandet lägges i Kungl. Maj:ts befallningshavandes hand, men att förordnande om förbud av här ifrågavarande slag förutsätter en begäran härom från såväl landsting som hushållningssällskap. Ävenså synes dagen för förbudets upphörande lämpligen böra bestämmas årligen efter hörande av vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott.

Vad angår bestämmelserna i 6 och 8 §§ av förslaget vill utskottet föreslå några mindre ändringar. I 6 § föreskrives, att beslagtagna vara må, utan avvaktan å domstols beslut i målet, försäljas å offentlig tillkännagiven auktion. Den allmän åklagare sålunda lämnade rätten att utan att avvakta målets utgång försälja beslagtagna lingon å auktion synes utskottet väl omständlig och dyrbar i de fall, då den beslagtagna varan endast är av obetydligt värde. Att i sådant fall lämna åklagaren öppet att sälja varan även under hand, lärer, enligt utskottets förmenande, icke kunna medföra någon fara med hänsyn till ägarens av lingonen eventuella rätt till ersättning för dessa. Bestämmelsen, att auktionen skall vara »offentlig tillkännagiven», torde lämpligen böra utbytas mot föreskrift, att försäljningen skall ske å *offentlig* auktion. Orden »i sådant fall» i andra punkten av 6 § synas lämpligen böra utgå.

Vidare har i första stycket av 8 § i förslaget föreskrivits, att däri angivna bestämmelse och erinran skall genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg införas i länskungörelserna och i »tidning inom orten». Då i ett flertal fall bestämts, att meddelanden av ifrågavarande slag skola införas i en eller flera tidningar inom orten, torde det, på sätt utskottet förut i flera dylika fall framhållit, vara lämpligt, att jämväl i nu förevarande lag föreskrives, att offentliggörandet skall ske i *en eller flera tidningar inom orten*.

Under hänvisning till vad utskottet ovan anfört får utskottet avstyrka herr Andersons i Knapasjö motion.

Vad angår herr Bergströms i Bäckland motion kan utskottet icke biträda det däri framställda yrkandet om att för möjliggörande av lagens användning redan under innevarande år införa en tilläggsbestämmelse därom, att lagens tillämpning under år 1918 skall göras beroende av framställning endast från vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Då lagen icke torde böra anses såsom en kristidsförfattning, synes det nämligen olämpligt att under första året för dess giltighet frånträda de för lagens tillämpning eljest gällande grunderna.

I den av herr Norman m. fl. väckta motionen har hemställts om sådan ändring i föreliggande lagförslag, att ägare eller innehavare av lingonbärande mark må vara oförhindrad att å denna mark plocka för egen förbrukning avsedda lingon före den dag, som eljest kungöres som

tillåten för lingonplockning. Det sålunda framlagda förslaget kan utskottet icke biträda. Markägaren och hans rättsinnehavare synas nämligen, enligt utskottets åsikt, i nu förevarande hänseende lika litet böra tillerkännas någon undantagsställning som då fråga är exempelvis om tiderna för jakt eller fiske. Det synes i detta sammanhang böra nämnas, att det nu föreliggande spörsmålet om förbud mot plockning av lingon före viss dag icke berör den under utredning varande frågan om jordägares rätt till vilda bär, något som riksdagen jämväl i sin berörda skrivelse i ämnet uttalat.

Vad slutligen angår de båda likalydande motionerna av herr von Essen och herr Olofsson avse dessa, att bärplockningsförbudet må kunna begränsas till ohägnad eller, där så skulle anses lämpligare, till avrösad jord. Av motiveringen till motionen framgår, att avsikten med den föreslagna begränsningen är att tillerkänna jordägaren företrädesrätt till plockning av lingon på dennes inhägnade eller inrösade jord. På grund härav får utskottet, av skäl som ovan anförts, beträffande herr Normans m. fl. motion, avstyrka bifall till dessa motioner.

Under återopandande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen må, under förklarande att förevarande proposition icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, för sin del antaga följande

Lag

om förbud mot plockning av lingon före viss dag.

1 §.

Därest förhållandena inom något hushållningssällskaps område sådant påkalla till förhindrande av att lingon plockas, innan de uppnått lämplig mognad, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande, på framställning av hushållningssällskapet och vederbörande lands-ting, förordna, att plockning av lingon inom hushållningssällskapet område eller viss del därav icke må äga rum före dag, som av Kungl. Maj:ts befallningshavande varder bestämd.

2 §.

Har förordnande, varom i 1 § sägs, meddelats, skall Kungl. Maj:ts befallningshavande årligen, efter

hörande av hushållningssällskapets förvaltningsutskott, bestämma viss dag, intill vilken det i förordnandet innefattade förbudet skall gälla.

Allteftersom omständigheterna därtill föranleda, bör dagen bestämmas olika för olika delar av det område, som med förordnandet avses.

Bestämmelse, som i denna paragraf avses, skall träda i tillämpning utan hinder av anförda besvär.

3 §.

Plockar någon lingon å förbjuden tid, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor och have tillika förbrutit de plockade lingonen eller gälde, där de ej längre äro i hans besittning, deras värde.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förseelse, varom i denna paragraf sägs, fortsätter densamma, skall, när han varder därtill lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till särskilt ansvar.

4 §.

För förseelse, som begås av barn under femton år, svare fader, målsman eller husbonde, därest förseelsen skett med hans vetskap och ej visas kan, att han gjort vad på honom ankommit för att förekomma densamma.

5 §.

Förseelse, varom i denna lag sägs, åtalas av allmän åklagare, som jämväl har att verkställa beslag å vara, som anses jämlikt 3 § förbruten.

6 §.

Beslagtagen vara må, utan avvaktan å domstols beslut i målet, försäljas å offentlig auktion eller, därest den beslagtagna varan är av obetydligt värde, under hand; börande köpeskillingen, intill dess laga kraft vunnet utslag meddelats, nedsättas hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet.

7 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, så ock behållna försäljningssumman för förbruten vara samt värdet av vara, som ej kunnat tillrättaskaffas, tillfalle kronan.

Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

8 §.

Bestämmelse, som meddelas jämlikt 2 §, skall, tillika med erinran om påföljden för förseelse där-
emot, genom Kungl. Maj:ts befallningshavandes försorg på statsverkets bekostnad införas i länskungörelserna och *i en eller flera tidningar inom orten* samt anslås på lämpliga ställen inom det område, bestämmelsen avser.

Sådan bestämmelse skall jämväl meddelas Kungl. Maj:ts befallningshavande i angränsande län för att, i den mån anledning därtill förekommer, där offentliggöras på sätt nyss är sagt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 augusti 1918.

2) att herr Bergströms i Bäckland motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

3) att herr Andersons i Knapasjö motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

4) att herr Normans m. fl. motion icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

5) att herr von Essens och herr Olofssons motioner icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 maj 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: Hrr greve Hamilton, Holmquist, Lindblad, Hellström, greve Wachtmeister, Sjöblom, Johansson, Nilsson i Landeryd, Sävström, friherre Silfverschiöld, friherre Hermelin, Vasseur, Magnusson, Norin, Olsson och Anderson i Knapasjö.

Reservation

av herr *Nilsson* i Landeryd, som ansett, att i lagförslaget i fråga bort införas en paragraf 9 av följande lydelse:

9 §.

Utän hinder av förordnande, varom i 1 § sägs, äge markinnehavare att å sin mark när som helst tillgodogöra sig där växande lönge för egen hushållsförbrukning.

samt av herrar *Sjöblom* och *Johansson* i Uppmälby, friherre *Silfverschiöld* och friherre *Hermelin* samt herrar *Olsson* i Kullenbergstorp och *Anderson* i Knapasjö.